

**Wyrok z dnia 21 marca 1997 r.
I PKN 66/97**

Prawidłowość wyznaczania na podstawie § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie praw i obowiązków służbowych pracowników kolejowych (jednolity tekst Dz. U. z 1993 r. Nr 98, poz. 449) mianowanego pracownika kolejowego na inne stanowisko podlega ocenie sądowej przez sąd pracy.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, po rozpoznaniu w dniu 21 marca 1997 r. sprawy z powództwa Jana R. przeciwko Stacji Rejonowej W.-W. Polskich Kolei Państwowych o przywrócenie na poprzednie stanowisko i wyrównanie wynagrodzenia, na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 25 kwietnia 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 17 stycznia 1996 r. [...] i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie.

Uzasadnienie

Jan R. pozyskując 22 grudnia 1994 r. Centralną Dyрекcyję Okręgową Kolei Państwowych domagał się przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach oraz zasądzenia odszkodowania (wyrównania różnicy poborów). Podał, że strona pozwana 31 marca 1994 r. zwolniła go z dotychczasowego stanowiska kierownika magazynu i wyznaczyła na stanowisko ekspedytora, obniżając wynagrodzenie o 6 grup. Kwestionując tę decyzję powód podniósł, że jest ona nieuzasadniona. Do pozwu dołączono odpis postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi z dnia 13 czerwca 1994 r., w którym Sąd ten uznał swą niewłaściwość do rozpoznania pozwu Jana R. przeciwko Centralnej Dyrekcyj Okręgowej Kolei Państwowych w sprawie przeniesienia na inne stanowisko i przekazał sprawę do rozpoznania Dyrekcji Generalnej PKP.

Do pozwu dołączono też odpis postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 1994 r., którym odrzucono skargę powoda na decyzję Naczelnego Dyrektora Centralnej Dyrekcyj Okręgowej Kolei Państwowych w przedmiocie przeniesienia na inne stanowisko służbowe. Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że obecnie sądy pracy są właściwe w sprawach ze stosunku pracy pracowników kolejowych, co powoduje niedopuszczalność skargi.

Centralna Dyrekcyj Okręgową Kolei Państwowych w piśmie procesowym podała, że jednostką organizacyjną przedsiębiorstwa PKP zatrudniającą powoda "a zatem pozwaną w niniejszej sprawie" jest Stacja Rejonowa W.-W. Stacja ta złożyła odpowiedź

na pozew, wnosząc o jego oddalenie.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Sąd Pracy postanowieniem z 3 lipca 1995 r. przekazał sprawę do rozpoznania (na podstawie art. 18 § 1 KPC) Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie.

Sąd Wojewódzki wyrokiem z dnia 17 stycznia 1996 r. oddalił powództwo Jana R. przeciwko PKP - Stacja Rejonowa W.-W. Sąd ten ustalił, że powód zatrudniony jest na stacji W.-W. od 1 czerwca 1982 r. Jako pracownik mianowany zatrudniony był początkowo na stanowisku kierownika referatu materiałowo-technicznego, a od 1 lipca 1992 r. wyznaczony został na stanowisko kierownika magazynu zakładowego bez zmiany 15 grupy wynagrodzenia, do której był uprzednio zaliczony. Dnia 31 marca 1994 r. strona pozwana zwolniła powoda z tego stanowiska i z dniem 1 kwietnia 1994 r. wyznaczyła na stanowisko ekspedytora w 9 grupie wynagrodzenia, szczebel III. Decyzję tę podjęto w związku z nieprawidłowym wywiązywaniem się przez powoda z przydzielonych mu obowiązków służbowych. W związku z zarzutem powoda pozwana przedstawiła świadectwo stanu zdrowia powoda potwierdzające jego zdolność do pracy na stanowisku ekspedytora. Sąd Wojewódzki uznał, że pozwana miała prawo, na podstawie § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie praw i obowiązków służbowych pracowników kolejowych (jednolity tekst Dz. U. z 1993 r. Nr 98, poz. 449), wyznaczyć powodowi inne stanowisko skoro brak było przeciwwskazań lekarskich i niezależnie od oceny prawidłowości wykonywania przez niego dotychczasowych obowiązków pracowniczych.

Sąd Wojewódzki podzielił pogląd Naczelnego Sądu Administracyjnego w kwestii dopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie.

Powód wniósł rewizję od omówionego wyroku, wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa, lub o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Warszawie po rozpoznaniu tej rewizji wyrokiem z 25 kwietnia 1996 r. uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej.

Wyrok ten zaskarżył kasacją Minister Sprawiedliwości. Podniósł on zarzut rażącego naruszenia art. 3 § 2 KPC (w brzmieniu sprzed 1 lipca 1996 r.), art. 242 § 1, 262 § 1 i 298 § 3 pkt 2 Kodeksu pracy oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i z powołaniem się na art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego... (Dz. U. Nr 43, poz. 189), wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 17 stycznia 1996 r. [...] i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania. Wnoszący kasację powołał się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 22 października 1996 r. (III AZP 3/96), w myśl którego mianowanemu pracownikowi kolejowemu w sprawie rozwiązania stosunku pracy przysługuje odwołanie do sądu pracy, natomiast nie przysługuje mu skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego na decyzję kierownika jednostki nadrzędnej nad jednostką organizacyjną zatrudniającą pracownika, wydaną na podstawie § 46 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie praw i obowiązków pracowników kolejowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 98, poz. 449). W świetle tego poglądu, zdaniem wnoszącego kasację, orzeczenie Sądu Apelacyjnego i jego uzasadnienie są błędne. Natomiast Sąd

Wojewódzki - z naruszeniem obowiązującego w dacie orzekania art. 3 § 2 KPC nie przeprowadził dowodów na okoliczność oceny pracy powoda i zasadności decyzji o wyznaczeniu na inne stanowisko. Naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej wnoszący kasację upatruje w pozbawieniu pracownika przysługujących mu z mocy prawa uprawnień do przedstawienia w toku procesu swoich racji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona.

Rażąco narusza prawo pogląd wyrażony w zaskarżonym wyroku o niedopuszczalności drogi sądowej w rozpoznawanej sprawie. Błędne jest przyjęte przez Sąd Apelacyjny założenie, że stosunki pracy z mianowania, nawiązane w drodze aktu administracyjnego są stosunkami administracyjnoprawnymi, a w konsekwencji spory powstałe na ich tle nie podlegają orzecznictwu sądów powszechnych. Sposób nawiązania stosunku pracy nie zmienia jego charakteru jako cywilnoprawnego w rozumieniu art. 1 KPC. Źródło (sposób) powstania stosunku prawnego nie jest istotnym kryterium dla odróżnienia stosunków pracy od stosunków administracyjnoprawnych (służby). Jak to już wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1991 r., I PZP 60/91, OSNCP 1992 z. 7-8 poz. 123) istotny jest stopień podporządkowania w stosunkach służby (np. żołnierzy zawodowych), tak znaczny, że kwalifikuje je do sfery prawa administracyjnego. Stosunki pracy mianowanych pracowników kolejowych nie charakteryzują się stopniem podporządkowania właściwym dla stosunków administracyjnoprawnych. Mianowany pracownik kolejowy pozostaje w stosunku pracy, jest pracownikiem właśnie a nie funkcjonariuszem. Stąd też należy w pełni podzielić pogląd wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 października 1996 r., III AZP 3/96 (OSNAPiUS 1997 nr 5 poz. 60), wyrażonym na tle przepisu § 46 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie praw i obowiązków pracowników kolejowych (jednolity tekst; Dz. U. z 1993 r. Nr 98, poz. 449), który ma zastosowanie w rozpoznawanej sprawie. Uchwała dotyczyła bezpośrednio rozwiązania stosunku pracy, lecz analizowany przepis § 46 reguluje również (tak samo) odwołania pracowników kolejowych w razie wyznaczenia na inne stanowisko. W myśl tego poglądu, mianowanemu pracownikowi kolejowemu przysługuje odwołanie do sądu pracy w razie rozwiązania stosunku pracy i - odpowiednio - w razie wyznaczenia na inne stanowisko.

W rozpoznawanej sprawie odmienny pogląd (prezentowany w zaskarżonym wyroku) doprowadził do tego, że ani sąd powszechny, ani sąd administracyjny nie uznały się za właściwe do rozpoznania odwołania powoda. Odwołanie to winno być zatem rozpoznane merytorycznie przez sąd pracy (sąd pracy i ubezpieczeń społecznych). Sąd Wojewódzki - aczkolwiek wydał orzeczenie merytoryczne oddalając powództwo - przyjął nieprawidłowe założenie, że strona pozwana ma nieograniczone prawo do wyznaczenia powodowi innego stanowiska, w szczególności niezależnie od sposobu wykonywania dotychczasowych obowiązków, ani innych "względów merytorycznych". Poglądu tego nie można zaakceptować. Z § 5 ust. 1 i 3 wymienionego wyżej rozporządzenia wynika możliwość przeniesienia mianowanego pracownika kolejowego na inne stanowisko, jak również obniżenia wynagrodzenia. Nie wynika z niego jednakże - jak to przyjął Sąd Wojewódzki - dopuszczalność działań arbitralnych, niczym nie

uzasadnionych. Istnienie uzasadnienia podjętych przez pracodawcę decyzji podlega badaniu w razie odwołania się pracownika. Uzasadnienie to obejmuje przesłanki zarówno po stronie pracodawcy (np. organizację pracy), jak i po stronie pracownika (jego kwalifikacje, sposób wykonywania obowiązków, stan zdrowia, stosunki rodzinne itp.). Wszystkie te przesłanki podlegają rozważeniu i ocenie przez sąd pracy, czego nie uczyniono w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Najwyższy rozpoznawał sprawę na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego, wniesionej na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189). W myśl tego przepisu w stosunku do orzeczeń wydanych przed 1 lipca 1996 r. wskazanym podmiotom przysługuje kasacja na podstawach i w terminach przewidzianych dla rewizji nadzwyczajnych. Oznacza to, że ocenie Sądu Najwyższego podlega spełnienie przesłanek z art. 417 § 1 KPC w dawnym brzmieniu.

Jak wyżej powiedziano, zaskarżone orzeczenie narusza prawo w stopniu rażącym w rozumieniu tego przepisu, a także narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ uniemożliwia pracownikowi dochodzenie jego praw przed sądem. Uzasadnia to uwzględnienie kasacji mimo upływu sześciomiesięcznego terminu od daty uprawomocnienia się orzeczenia (dotychczasowy art. 421 § 2 KPC).

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC.

=====